

under en lang udenrigsministeriel og diplomatisk Karrière, i det bedst mulige Lys, at give en gunstig Forklaring paa deres Stræben og at gøre Ret og Skel angaaende deres Handlinger. Derved kommer det Billede, som tegnes, nødvendigvis til paa visse Steder at mangle Skygge og Dybde, og maaske tager han ogsaa til Tider selv fejl; man kan saaledes tvivle om, hvor nær Dr. P. Munch i Trediverne var ved at give Udenrigsministeriets daværende Direktør Ret i hans nationalt aktive Standpunkt (S. 89), og ligeledes om hvor langt Enigheden mellem ham og Th. Døssing rakte angaaende den Holdning, den tidligere Biblioteksdirektør agtede at indtage i Moskva. Men selv om denne Fremgangsmaade altsaa kan svække Virkningen af Bogens Skildringer, vil Værdien af, at disse Synspunkter fremføres, være umiskendelig for en senere Tids Forskning.

Bogens Tyngdepunkt ligger imidlertid i Redegørelsen for Stillingen i London under Besættelsen af Danmark 1940—45. Forbindelsen med Hjemlandet var vanskeliggjort. Det kunde være svært under disse Forhold at forstaa Udviklingen hinsides Vesterhavet. Men herovre forstod vi heller ikke altid Udlands-Danskerne Problemer. Den, der skriver dette, er paa mere end et Punkt naaet til klarere Erkendelse af dem og maa i alt Fald personlig beundre det kloge Mellemstandpunkt, Grev Reventlow indtog, men hvis Uholdbarhed han efterhaanden selv forstod. Paa tilsvarende Maade fremtræder hans nøgterne Vurdering af Sabotagen, samtidig med at han loyalt refererer Sir Colin Gubbins' Fremhævelse af Jærnbanesabotagens Betydning i Efteraaret 1944 (S. 179).

Allerede i dette Kapitel ridser Forfatteren ogsaa Billedet af engelske Politikere og Embedsmænd skarpt op og yder hermed varige Bidrag til deres Karakteristik. Det bliver endnu mere fremtrædende og værdifuldt i det følgende: »London 1945—53«. Oplysende er ogsaa Bemærkningerne om Englændernes Holdning til Spørgsmaalet om Syd-Slesvig (S. 190 flg.) og navnlig Paavisningen af den Virkning, Russernes Optræden under De Forenede Nationers første Generalforsamling, Jan.-Feb. 1946 (S. 184—85) havde paa Udenrigsminister Bevin. Den Skuffelse, han herefter følte, fik vidtrækkende Følger — ogsaa for Danmark — gennem NATO-Politiken.

Erik Møller.

Der er intet mærkeligt i, at det er Robert Neiiendam, der har skrevet den første fuldstændige Biografi af Grevinde Danner: Bogen

om Grevinde Danner. *En historisk Redegørelse for et besynderligt Liv* (1956. 228 sider). Det var ham, der 1915 i »Scenen drager« ridsede Stregerne op til en ny Vurdering af hende og hendes Plads i Historien. Naturligvis er det oprindelig Teaterbarnet, der har fri-stet Teaterhistorikeren, men efterhaanden er hun vokset for ham, ud over Teatret, ind paa Slottene, med et Folk som Publikum. Gennem flere Tiaar har han ind imellem sin øvrige rige Produktion studeret hendes Historie og føjet Kendsgerninger og Vurderinger til de gamle, og det er Resultatet af dette Mosaikarbejde, han i sin Bog fremlægger for Læserne. Det er en velskrevet Bog, beregnet for alle historisk og psykologisk interesserede, men baade i sin Fremstilling og ved sit Noteapparat tillidvækkende ogsaa for Videnskabsmanden. Neiiendam ser i det hele og store med Sympati paa Grevinden, og heri vil de fleste moderne Historikere vistnok følge ham, men han er ingenlunde blind for hendes Mangler og for den Ufuldkommenhed, som hendes Oprindelse og hendes Ungdom betingede. Han staar behagelig fjernt baade fra National-liberalismens Forargelse og fra den demokratisk-romantiske Forherligelse, som hendes Samtid ogsaa kendte. Naar han kalder sin Bog »Bogen om Grevinde Danner«, vil han naturligvis ikke heri lægge, at der ikke skulde kunne dukke mere Stof op end det meget, han har fremdraget. Det maa jo bl. a. siges, at før Berlings Arkiv har kunnet gennemgaas (for ikke at tale om Frederik VII.s), er det sidste Ord ikke sagt. Man tør dog nok betegne det som usandsynligt, at der skulde kunne findes Kendsgerninger, som i det væsentlige forandrer Hovedindtrykket. Frederik VII.s og Grevinde Danners Historie er ikke et Drama, der spilles i de højere Skyformationer. Det var overmaade jordiske Egenskaber og Behov, der prægede de to Hovedpersoner, og Lavkomikken kunde ikke udelukkes. De nationalliberale Koryfæer havde blot alt for svært ved at forstaa, at naar man maatte affinde sig med en Konge som Frederik VII, var Ulykken ved en Grevinde Danner ikke saa iøjnefaldende. Men nægtes kan det ikke, at der i Konstellationen Frederik VII—Grevinde Danner—Berling ligger et usædvanligt Stof til Eventyr og Skandale, baade menneskeligt og politisk. Robert Neiiendam har behandlet det baade klogt og taktfuldt, og enhver Historiker, der fremtidig vil beskæftige sig med Grevinde Danner, maa kende hans Bog.

Poul Engelstoft.

I den af »Historisk Samfund for Sønderjylland« udgivne skrift-række er som nr. 19 i de sidste dage af 1958 udsendt en smuk